

การจัดการความขัดแย้งของสังคมและการเมืองไทย ช่วง 2551 -2555

Conflict Management of Society and Thai Politics During 2008-2012

อรอนงค์ พุกกะคุปต์¹ ชัยโรจน์ เจริญชัยกรณ์² และ นิภาพร พุทธพงษ์³

10.14456/jrgbsrangsit.2015.8

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อ วิเคราะห์การจัดการความขัดแย้งของสังคมและการเมืองไทย ช่วง พ.ศ. 2551 -2555 รวมทั้ง การแสวงหาหนทางที่จะสามารถใช้กลไกของสภาพัฒนาการเมือง เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดใน การสร้างความปรองดองแห่งชาติ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการรวบรวมข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมที่ เกี่ยวข้อง และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบด้วย นักการเมือง นักวิชาการ นักสื่อสารมวลชน

ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุของความขัดแย้งคือความต้องการอำนาจและผลประโยชน์ จากการศึกษาประเภทของ ความขัดแย้งทางการเมืองนั้น เกิดจากผลประโยชน์มากที่สุด วิธีการแก้ปัญหาในการจัดการความขัดแย้งที่ดีและเหมาะสมใน ปัจจุบันคือการบูรณาการหรือการรวมตัวกัน อย่างไรก็ตามพฤติกรรมในการจัดการความขัดแย้งที่ผ่านมามุ่งเฉพาะแต่การ เอาชนะกันเท่านั้น นอกจากนี้ปัญหาที่เกิดจากความไว้วางใจในตัวบุคคลได้กลายเป็นผลกระทบที่สำคัญ ดังนั้น การ แก้ปัญหา คือ การใช้วิธีที่สงบโดยใช้กฎหมาย หลักความยุติธรรม หลักคุณธรรมและจริยธรรม ด้วยความร่วมมือของภาครัฐ และกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง คนไทยสามารถที่จะสนับสนุนทางการเมืองได้โดยอาศัยหลักใน 3 ประการด้วยกัน อันได้แก่ หลักความเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา จากข้อเสนอแนะของการศึกษานี้ระบุว่าความเครียดควรอยู่ในคนที่มีความรู้เกี่ยวกับ การปกครองในระบอบประชาธิปไตย การส่งเสริมการดำเนินงานเพื่อจัดการความขัดแย้งที่เป็นรูปธรรมในพื้นที่ต้นแบบที่ เป็นเป้าหมาย โดยการสนับสนุนการทำงานของประชาชนทั้งในระดับหมู่บ้านและตำบล สนับสนุนเครือข่ายภายในที่มี ศักยภาพในการจัดการความขัดแย้ง นอกจากนี้มุ่งสร้างแรงขับเคลื่อนตามมาตรฐานทางสังคมมากกว่าการแก้ปัญหาของผู้มี อำนาจทางการเมืองและการทหารที่เป็นอยู่ สร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองในกับเด็ก เยาวชนและประชาชน มีการสร้าง ความเข้มแข็งภาคพลเมืองโดยการให้รางวัลแก่ชุมชน รวมทั้งชื่นชมหรือสรรเสริญการทำงานของนักการเมืองที่ดี สร้าง บรรยากาศที่อยู่ร่วมกันโดยใช้หลักการของความเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ซึ่งไม่เพียง ปัญหาเรื่องความสามัคคีของคนในชาติเท่านั้นที่จะหมดไปหรือลดลงแต่รวมถึงทุกปัญหาทางการเมืองของไทยด้วย การหัน กลับมารักประเทศชาติจะสร้างความมั่นคงน่าอยู่อาศัยและการยึดถือชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และพร้อมใจกันเป็นหนึ่ง เดียวของคนในชาติเป็นสิ่งที่จะทำให้ดินแดนนี้มีความสุขตลอดไป

คำสำคัญ: ความขัดแย้ง, การเมืองไทย, ความปรองดอง

¹ นักวิชาการอิสระ

² นักวิชาการอิสระ

³ นักวิชาการอิสระ

Abstract

This research aim to study the conflict management of society and Thai politics during 2008-2012. The research methods used qualitative research proceeding by documentary research, gathering information from in-depth interview with the representative group of leaders and political influencers, academicians and media. The political based on principle of all people are different thinking and different action

The research has shown that the major causes of conflict included the demand for power and benefits while the study of type of political conflict has reflected the most on benefits. At present, the well-suited methodology in managing Thai's political conflict needs integration. However, the past behavior of conflict management focused only on overcoming. Furthermore, the problem of trust in individual has become a major impact. Thus, the solution is the use of peace method by adopting rule of law, rule by law, principle of justice, virtue and morality by cooperation from the government and the relevant parties. In term of all Thai people they are able to support political on holding understand, approach and development. The research suggestion were stress on people have knowledge in democracy, when they are understood people have reason and anxious to participate in political, when holding democracy will not favor in violent and sharing in create harmony atmosphere. Promote concrete operation on determined model area is support work of people, both village and Sub-District, support network has inside potential on conflict management. Moreover, create conformity social driven up rather than resolve problem of political and military authority is exist. Create course of "Civil conscious" for children, juvenile and people, awarded community for strength civil sector, as well as provide activity of excellent politician is praise for merit. Create co-habit atmosphere and principle of understand, approach and development of The King, not only problem of national harmony but for every problem of Thai political will be away or decreasing certainly. Return to love their country has stability, livable and holding Nation, Religion and The King Institute and united spirit of all Thai people for country are happy always on this land.

Keywords: conflict, Thai politics, harmony

1. บทนำ

การปกครองของไทยตั้งแต่เปลี่ยนจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบบประชาธิปไตย ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 จนถึงปี พ.ศ. 2555 มีการปฏิวัติรัฐประหารและการก่อกบฏเกิดขึ้นทั้งสิ้น 24 ครั้ง (กบฏ 10 ครั้ง) หรือเกิดขึ้นทุกๆ 3 ปีต่อครั้ง แม้ว่าในช่วงหลังๆ การปฏิวัติรัฐประหารจะทิ้งช่วงห่างมากขึ้นก็ตาม อย่างไรก็ตาม ปรากฏการณ์การเมืองไทยในรอบ 6-7 ปีที่ผ่านมาเริ่มมีความรุนแรงขึ้นอย่างมาก เนื่องจากกลุ่มคนในสังคมยังมีความเห็นที่แตกต่างในเรื่องความชอบธรรมของรัฐบาลในการบริหารประเทศ มีการชุมนุมประท้วงเกิดขึ้นซ้ำซาก นำสู่ความรุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างใดอย่างหนึ่งตามมา ภาวะวิกฤตการณ์ทางการเมือง ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศชาติ และประชาชน พลเมืองไทย เป็นอย่างมาก ทั้งผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านความแตกแยกแบ่งฝ่ายของผู้คนในสังคม จนอาจนับได้ว่า ประเทศไทย ขาดซึ่งความรัก ความสามัคคีในชาติ ทั้งทำให้ภาพลักษณ์ของประเทศไทยในสังคมโลก เป็นประเทศที่ถูกมองว่าไม่มีความปลอดภัยในสวัสดิภาพสำหรับสายตาของชาวโลก และถูกลดลำดับความเชื่อมั่นในด้านความปลอดภัย ความมั่นคงภายในประเทศ ปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง ซึ่งก่อตัวขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2547 เมื่อพิจารณาความขัดแย้ง และการแบ่งฝ่ายของคนในสังคมที่ไม่เคยมีมาก่อนในช่วงเวลาที่ผ่านมา จะยังมีที่ท่าขยายในวงกว้างระหว่างกลุ่ม ส่งผลกระทบร้ายแรงต่อประเทศในด้าน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองของประเทศเป็นอย่างมาก โดยให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีความสามัคคีกันและเข้ามามีส่วนร่วม ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาการเมืองของประเทศ เพื่อให้มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ ดังนั้นจึงได้มีการจัดตั้งสภาพัฒนาการเมืองและประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา 78 (7) โดยมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งดำเนินการส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง โดยการเผยแพร่และส่งเสริมจิตสำนึกความเป็นพลเมือง สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ตลอดจนการเรียนรู้ของประชาชน ชุมชน และเครือข่ายในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสมานฉันท์ในความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ภูมิภาค และวัฒนธรรม รวมทั้งการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้สภาพัฒนาการเมืองประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 120 คน โดยสรรหาจากบุคคลในทุกภาคส่วน ผู้มีคุณสมบัติและลักษณะตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมือง พ.ศ. 2551

สภาพัฒนาการเมืองเริ่มต้นปฏิบัติหน้าที่ในปี พ.ศ. 2551 ท่ามกลางปรากฏการณ์ความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดขึ้นตั้งแต่ในช่วงปี พ.ศ. 2549 - ปัจจุบัน ซึ่งมีสาเหตุมาจากความขัดแย้งทางการเมืองและความไม่เป็นธรรมในเชิงโครงสร้างทางการเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งทำให้สังคมไทยกลายเป็นสังคมแห่งความหวาดระแวง ประชาชนแบ่งเป็นกลุ่มทางการเมืองที่มีความคิดแตกต่างกันอย่างมาก และแบ่งแยกข้างกันอย่างเห็นได้ชัด โดยใช้สีเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม มีการใช้ความรุนแรงจนเสียชีวิตกันเป็นจำนวนมากในแต่ละกลุ่ม นักวิชาการและประชาชนทั่วไปพยายามหาคำตอบเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น อันเป็นปัญหาเร่งด่วนและรุนแรงมากที่สุดปัญหาหนึ่งของประเทศไทย ความพยายามที่จะคิดและดำเนินการในการหาสูตรสำเร็จ เพื่อให้เกิดแผนปรองดองแห่งชาติที่จะนำไปสู่การปฏิรูปประเทศไทยที่สมบูรณ์ คณะกรรมการอิสระและปฏิรูปของประเทศไทยจำนวนหลายชุดจึงได้รับการแต่งตั้งให้เข้ามาแก้ไขปัญหา ได้มีการศึกษาบทเรียนของประเทศที่ทำการปรองดองจนสำเร็จมาแล้วหลายประเทศ เช่น ไอร์แลนด์เหนือ แอฟริกาใต้ ศรีลังกา และมาเลเซีย

ผลงานข้างต้น ล้วนเป็นความพยายามของสภาพัฒนาการเมืองในการเข้ามามีบทบาทในการเสริมสร้างความปรองดองแห่งชาติ แต่กระบวนการปรองดองดูประหนึ่งว่าไม่สามารถก้าวตามทันความขัดแย้ง ซึ่งปรากฏอยู่อย่างเห็นได้ชัดและรวดเร็วมากกว่า จนนำมาซึ่งความเสียหายแก่เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความมั่นคง สภาพัฒนาการเมืองถือว่าการปรองดองเป็นสิ่งสำคัญ จึงได้จัดทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องมาตลอดระยะเวลา 4 ปี เพื่อจะทำให้บ้านเมืองสงบสุข อันจะทำให้ประชาธิปไตยของประเทศไทยมั่นคงยิ่งขึ้น (อุไรวรรณ ธนสถิตย์, 2556)

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ประมวลและวิเคราะห์ผลงานของสภาพัฒนาการเมืองในการเสริมสร้างความปรองดองแห่งชาติตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาเป็นเวลา 4 ปี
2. ศึกษาปัจจัยในการเสริมสร้างความปรองดองในบริบทต่างๆ
3. แสวงหาหนทางที่จะสามารถใช้กลไกของสภาพัฒนาการเมือง เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสร้างความปรองดองแห่งชาติ อันจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาชาติอารยประเทศ

3. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความขัดแย้งของสังคมและการเมืองไทย

ความขัดแย้ง เป็นกระบวนการทางสังคม ความขัดแย้งเกิดขึ้นเมื่อแต่ละฝ่ายมีจุดมุ่งหมายที่ไปด้วยกันไม่ได้ และมีค่านิยมที่แตกต่างกัน ความแตกต่างนี้มักเกิดจากการรับรู้มากกว่าที่จะเป็นความแตกต่างที่เกิดขึ้นจริงๆ (Fillley อ้างถึงใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2540: 11) ความขัดแย้ง หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมาย หรือวิธีการ หรือทั้งสองอย่างแต่เป็นการพึงพาอาศัยในทางลบอาจกล่าวอย่างกว้างๆ ได้ว่าความขัดแย้งหมายถึง การที่แต่ละฝ่ายไป ด้วยกันไม่ได้ในเรื่องเกี่ยวกับความต้องการ ไม่ว่าจะเป็นการจริง หรือศักยภาพที่จะเกิดตามต้องการ กระบวนการของความขัดแย้งตามแนวคิดของ โทมัส (Thomas, 1976) เชื่อว่าความขัดแย้งเป็นกระบวนการ เมื่อความขัดแย้งตอนแรกสิ้นสุดลงก็จะเกิดความขัดแย้งต่อม่อีก โดยที่ขั้นสุดท้ายของตอนแรกจะไปกระตุ้นหรือเป็นสิ่งเร้าให้เกิดความขัดแย้งในตอนต่อไป ซึ่งในแต่ละตอนจะมีเหตุการณ์เกิดขึ้นตามลำดับ ดังนี้ คือ (1) เกิดความคับข้องใจ (2) เกิดมโนทัศน์เกี่ยวกับความขัดแย้ง (3) แสดงพฤติกรรมออกมา (4) เกิดปฏิกิริยาของอีกฝ่ายหนึ่ง (5) ผลของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นตามมา ทั้งนี้ กระบวนการของความขัดแย้งจะเริ่มต้นจากสถานการณ์ของความขัดแย้ง ซึ่งประกอบไปด้วยบุคคล พฤติกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และสภาพแวดล้อม กระบวนการของความขัดแย้งตามแนวคิดของฟิลเลย์ (Alan Fillley, 1975) ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ (1) สภาพการณ์ก่อนการเกิดความขัดแย้ง เป็นสภาพที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งซึ่งเป็นผลมาจาก ความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น ความคลุมเครือของอำนาจอุปสรรคในการสื่อความหมาย เป็นต้น (2) ความขัดแย้งที่รับรู้ได้ เป็นการรับรู้ของฝ่ายต่างๆ ว่ามีความขัดแย้งเกิดขึ้น (3) ความขัดแย้งที่รู้สึกได้ เป็นความรู้สึกของฝ่ายต่างๆ ว่ามีความขัดแย้งเกิดขึ้น (4) พฤติกรรมที่ปรากฏชัด เป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาให้เห็นเมื่อรับรู้หรือรู้สึกว่ามี ความขัดแย้งเกิดขึ้น (5) การแก้ปัญหาหรือการระงับปัญหา เป็นการทำให้ความขัดแย้งสิ้นสุดลงหรือลดลง (6) ผลจากการแก้ปัญหา เป็นผลที่เกิดขึ้นตามมาภายหลังจากการแก้ปัญหาความขัดแย้งแล้ว สำหรับวิธีระงับข้อพิพาท (อ้างถึงในสรวิศ ลิ้มปริงยี, 2550) กล่าวถึง วิธีการจัดการกับความขัดแย้ง คือ การหลีกเลี่ยง หรือหนีปัญหา (Avoidance) การเจรจาต่อรอง (Negotiation) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation) อนุญาโตตุลาการ (Arbitration) การฟ้องร้อง (Litigation) การเผชิญหน้าและประนีประนอมอย่างสันติ (Non-

Violence Confrontation) และการใช้บังคับ (Forcing) ทฤษฎีของ Thomas Kennet (อ้างถึงในเสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2540) ได้จำแนกพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกเมื่อเผชิญกับความขัดแย้ง ไว้ว่า คือ การเอาชนะ (Competition) การร่วมมือ (Collaboration) การประนีประนอม (Compromising) การหลีกเลี่ยง (Avoiding) และการยอมให้ (Accommodation)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีเจตนารมณ์ที่จะให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเป็นอย่างมาก โดยให้ประชาชนทุกภาคส่วนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาการเมืองของประเทศได้ โดยบัญญัติไว้ ดังนี้ (เรียบเรียงจาก รายงานประจำปีสภาพัฒนาการเมือง 2551-2552)

หมวดที่ 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ 10 มาตรา 57 วรรคสองบัญญัติให้ การวางแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ การวางผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการออกกฎที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน ให้รัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการ

หมวดที่ 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ 3 มาตรา 78 (7) บัญญัติให้ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน โดยจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง รวมทั้งจัดให้มีสภาพัฒนาการเมืองที่มีความเป็นอิสระ เพื่อติดตามสอดส่องให้มีการปฏิบัติตามแผนดังกล่าวอย่างเคร่งครัด

ส่วนที่ 10 มาตรา 87 (4) บัญญัติให้ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง เพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบ ให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่ และ (5) ส่งเสริมและให้การศึกษแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

บทเฉพาะกาล มาตรา 303(1) บัญญัติให้ ในวาระเริ่มแรกให้คณะรัฐมนตรีที่เข้าบริหารราชการแผ่นดินภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญ นี้ ดำเนินการจัดทำกฎหมายว่าด้วยสภาพัฒนาการเมืองตามมาตรา 78 (7) และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองตามมาตรา 87 (4) ภายใน 1 ปี นับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภา

สภาพัฒนาการเมืองจึงได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมือง พ.ศ. 2551 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมการพัฒนาคณะกรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง ซึ่งในวาระเริ่มแรก ตามบทเฉพาะกาล มาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว ให้สภาพัฒนาการเมืองประกอบด้วย ผู้ที่ประธานรัฐสภาแต่งตั้งเป็นประธานสภาพัฒนาการเมือง ผู้แทนองค์กรชุมชนตามกฎหมายว่าด้วยสภาองค์กรชุมชน จำนวน 3 คน ผู้แทนองค์กรภาคประชาสังคมอื่น จำนวน 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิอื่น จำนวน 5 คน ทั้งนี้ตามที่ประธานรัฐสภาแต่งตั้ง เพื่อทำหน้าที่ดำเนินการออกระเบียบที่จำเป็นตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมืองฯ และดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภาพัฒนาการเมืองให้แล้วเสร็จภายใน 240 วัน นับตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมือง ใช้บังคับ

องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของสภาพัฒนาการเมือง

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสภาพัฒนาการเมือง ได้แก่ การพัฒนาการเมืองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง ทั้งนี้โดยที่จะต้องมีการดำเนินการที่มีความเป็นอิสระ รวมทั้งคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนจากทุกภาคส่วนนั้น พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมือง พ.ศ. 2551 โดยได้บัญญัติให้ “สภาพัฒนาการเมือง” มีองค์ประกอบของสมาชิกสภาพัฒนาการเมืองอันมีที่มาจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากภาคประชาชน รวมทั้งบัญญัติให้มี “สำนักงานสภาพัฒนาการเมือง” ซึ่งเป็นหน่วยงานอิสระในสถาบันพระปกเกล้า ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานสนับสนุนทั้งในด้านธุรการและวิชาการ เพื่อให้การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของสภาพัฒนาการเมืองบรรลุผลสัมฤทธิ์ ด้วยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการพัฒนาการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมือง พ.ศ. 2551 มาตรา 7 กำหนดองค์ประกอบของสภาพัฒนาการเมือง ให้ประกอบด้วยสมาชิก ซึ่งมีที่มา ดังนี้

มาตรา 7 (1) สมาชิกซึ่งเป็นผู้แทนองค์กรภาคประชาสังคมที่มาจากชุมชน ชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ซึ่งรวมตัวกันเป็นสภาองค์กรชุมชนตำบลตามกฎหมายว่าด้วย สภาองค์กรชุมชน และที่ประชุมในระดับจังหวัดของสภาองค์กรชุมชนตำบลเลือกกันเองให้เหลือจังหวัดละ 1 คน รวม 76 คน

มาตรา 7 (2) สมาชิกซึ่งมาจากผู้แทนองค์กรภาคประชาสังคมอื่นที่จัดแจ้งการจัดตั้งองค์กรกับสำนักงานสภาพัฒนาการเมืองและได้รับการสรรหามา จำนวน 16 คน

มาตรา 7 (3) สมาชิกซึ่งมาจากหัวหน้าพรรคการเมืองหรือผู้แทนหัวหน้าพรรคการเมืองที่มีสมาชิกของพรรคเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคละ 1 คน (มี 9 พรรคการเมือง ณ วันที่ 31 มกราคม 2553)

มาตรา 7 (4) สมาชิกซึ่งมาจากหัวหน้าพรรคการเมืองหรือผู้แทนหัวหน้าพรรคการเมืองซึ่งไม่มีสมาชิกของพรรคเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เลือกกันเอง จำนวน 2 คน

มาตรา 7 (5) สมาชิกซึ่งมาจากประธานคณะกรรมการกิจการวิเทศา 1 คน และประธานคณะกรรมการสามัญประจำวิเทศาตามข้อบังคับการประชุมวิเทศา เลือกกันเองให้เหลือ จำนวน 1 คน

มาตรา 7 (6) สมาชิกโดยตำแหน่ง จำนวน 6 คน คือ เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เลขาธิการสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

มาตรา 7 (7) สมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิอื่น จำนวน 10 คน ที่ได้รับการสรรหามาจาก ผู้ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ด้านการพัฒนาประชาธิปไตยเพื่อประชาชน จำนวน 3 คน ด้านความมั่นคงซึ่งเสนอจากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร จำนวน 1 คน และจากสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 6 คน โดยมีเลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า เป็นสมาชิกและเลขานุการสภาพัฒนาการเมือง ซึ่งในปัจจุบันสภาพัฒนาการเมืองมีสมาชิก 122 คน

อนึ่ง สมาชิกสภาพัฒนาการเมือง ตามมาตรา 7 (1) (2) และ (7) มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี และจะต้องไม่ดำรงตำแหน่งติดต่อกันสองวาระ

อำนาจหน้าที่ของสภาพัฒนาการเมือง

ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 78 (7) ซึ่งบัญญัติให้มีแผนพัฒนาการเมือง รวมทั้งให้มีสภาพัฒนาการเมืองที่มีความเป็นอิสระ เพื่อทำหน้าที่สอดส่องให้มีการปฏิบัติตามแผนดังกล่าวอย่างเคร่งครัดนั้น สภาพัฒนาการเมืองจึงได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ตาม มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมือง พ.ศ. 2551 ได้แก่

- 1) เพื่อพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 2) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- 3) เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง

ทั้งนี้ในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว สภาพัฒนาการเมือง จึงต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ตาม มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมือง พ.ศ. 2551 ดังนี้

1) จัดทำแผนพัฒนาการเมือง และแผนปฏิบัติการประจำปีภายใต้แผนพัฒนาการเมือง รวมทั้งงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามแผน ติดตามสอดส่องและประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้มีการนำแผนพัฒนาการเมืองไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเคร่งครัด พร้อมทั้งประสานการดำเนินงาน ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติตามแผนพัฒนาการเมือง

2) เสริมสร้างวัฒนธรรมอันดีทางการเมือง วิถีชีวิตประชาธิปไตย และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมืองและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3) ส่งเสริมและพัฒนาการเมืองในส่วนที่เกี่ยวกับสถาบันการเมืองและสถาบันทางการเมืองและการส่งเสริมการพัฒนาศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งการส่งเสริมให้ประชาชนเห็นความสำคัญและร่วมสนับสนุนการดำเนินงานดังกล่าวกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

4) ส่งเสริมและพัฒนาให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง รวมทั้งสนับสนุนองค์กรภาคประชาสังคมให้เกิดความเข้มแข็ง ส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรภาคประชาสังคม ภาคเอกชนและภาคพลเมืองในการเผยแพร่และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เกี่ยวกับการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เผยแพร่และส่งเสริมจิตสำนึกความเป็นพลเมือง สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ตลอดจนการเรียนรู้ของประชาชน ชุมชนและเครือข่ายในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสมานฉันท์ในความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ภูมิโนเวศน์ และวัฒนธรรม รวมทั้งการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี ส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือประชาชน ชุมชน และองค์กร ภาคประชาสังคมให้สามารถใช้สิทธิตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ทั้งในการรับทราบและเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผนด้านต่างๆ ทั้งระดับชาติและท้องถิ่น การตัดสินใจทางการเมือง การจัดหาบริการสาธารณะและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ร่วมมือกับสภาองค์กรชุมชนตามกฎหมายว่าด้วยสภาองค์กรชุมชนเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมืองฯ

5) กำกับดูแลการบริหารโดยทั่วไป รวมทั้งวางระเบียบเกี่ยวกับการเงิน ทรัพย์สิน และหลักเกณฑ์วิธีการในการใช้จ่ายเงินกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง กำหนดนโยบายและเป้าหมายในการดำเนินงานของสำนักงานสภาพัฒนาการเมือง จัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อ สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และเผยแพร่ต่อสาธารณชน

6) ดำเนินการอื่นใดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมืองฯ เช่น การออกระเบียบเกี่ยวกับการประชุมสภาพัฒนาการเมือง การกำหนดระยะเวลาการประชุม สภาพัฒนาการเมืองแต่ละสมัยประชุม การแต่งตั้ง

คณะกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่อันเป็นหน้าที่ของสภาพัฒนาการเมือง การเชิญข้าราชการ พนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมาให้ข้อเท็จจริง ออกระเบียบ กำหนดนโยบาย การบริหารสำนักงานสภาพัฒนาการเมือง ให้ความเห็นชอบ แผนปฏิบัติการประจำปีและกรอบวงเงินงบประมาณ แต่งตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อติดตามตรวจสอบและประเมินผล งานของสภาพัฒนาการเมือง ออกระเบียบเกี่ยวกับการแต่งตั้ง วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่งของ ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง ทบทวนพระราชบัญญัติ

จากอำนาจหน้าที่ของสภาพัฒนาการเมือง จึงอาจกล่าวได้ว่า ความสำเร็จในการพัฒนาการเมือง การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับทุกภาคส่วน ทั้งภาคการเมือง ภาค ราชการ ภาคธุรกิจ สื่อมวลชน องค์กรภาคประชาสังคม และประชาชนที่จะต้องเล็งเห็นความสำคัญและร่วมมือในการ ดำเนินการตาม “แผนพัฒนาการเมือง” ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาการเมืองไทย ทั้งนี้โดยมีสภา พัฒนาการเมืองทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคส่วนต่างๆ ได้ดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์แห่งการพัฒน การการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างแท้จริง

ยุทธศาสตร์ ความมั่นคง การจัดการความขัดแย้ง และการสร้างสังคมสมานฉันท์

ในการพัฒนาการเมืองการปกครองของประเทศไทย เพื่อให้ไปสู่เป้าหมายของการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขนั้น แนวทางสำคัญที่เป็นหลักใน การดำเนินการของประเทศ ประการหนึ่ง นั่นคือ การจัดทำ “แผนพัฒนาการเมือง” ขึ้น เพื่อเป็นกรอบแนวทางการดำเนินการในเชิงยุทธศาสตร์ของ ประเทศ ดังนั้นคณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2550 อนุมัติใช้แผนพัฒนาการเมืองฉบับ พ.ศ. 2550 โดยมีเจตนารมณ์เพื่อมุ่งหมายที่จะวางแนวทางสำหรับการพัฒนาการเมืองไทยทั้งระบบ โดยให้แผนพัฒนาการเมือง เป็นกรอบ ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการเมืองของชาติ พร้อมกับระบุบรรดา พันธกิจ กลยุทธ์ และผู้ที่มีบทบาท รับผิดชอบตามแต่ละพันธกิจไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล และมีแนวทางการดำเนินการที่สอดคล้องกัน โดยให้สภาพัฒนาการเมืองซึ่งเป็นองค์กร ที่มีการบริหารงานอิสระ ที่จัดตั้งขึ้นตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 เป็นองค์กรหลักในการติดตาม สอดส่องให้มีการปฏิบัติตามแผนดังกล่าวอย่างเคร่งครัด

แผนพัฒนาการเมืองประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ และ 27 พันธกิจหลักอันประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และส่งเสริมความเข้มแข็งของภาคประชาสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

ยุทธศาสตร์ที่ 3 คุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำและนักการเมือง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ธรรมาภิบาลทางการเมืองและการบริหาร

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ความมั่นคง การจัดการความขัดแย้ง และการสร้างสังคมสมานฉันท์

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การกระจายอำนาจ และการสร้างความเป็นธรรมในการบริหารทรัพยากร

ทุกยุทธศาสตร์ต่างมีความสำคัญเท่าเทียมกันและมีความสัมพันธ์เชื่อมโยง คู่เกื้อหนุนแห่งเหตุและผลที่ผ่นึก กาลังกัน แต่ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับงานวิจัยนี้ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 5 ความมั่นคง การจัดการความขัดแย้ง และ การสร้างสังคมสมานฉันท์

ยุทธศาสตร์ความมั่นคง การจัดการความขัดแย้ง และการสร้างสังคมสมานฉันท์

การเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ นับเป็นหนึ่งในเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาสังคมการเมือง ด้วยเหตุที่ความมั่นคงของชาติ หมายถึงทั้งการปกป้องวิถีชีวิตคนในสังคม การดูแลให้สังคมสามารถผ่านพ้นวิกฤติการณ์ต่างๆ โดยที่สังคมเกิดความสูญเสียน้อยที่สุด รวมถึงการจัดการความขัดแย้งภายในสังคม โดยการทำให้คนในชาติมีวิถีที่จะจัดการกับความเห็นที่ต่างกัน ในลักษณะที่ทำให้ทุกกลุ่มความเห็นมีพื้นที่ดำรงอยู่ในสังคมร่วมกันได้อย่างสันติ และการจัดการความขัดแย้งภายนอก เพื่อให้สังคมไทยสามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนบ้านอย่างมีความสมานฉันท์

ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง การจัดการความขัดแย้ง และการสร้างสังคมสมานฉันท์ จึงมีเป้าหมายสำคัญ เพื่อวางแนวทางการพัฒนาระบบการเมืองไทยให้เอื้ออำนวยต่อการเสริมสร้างการอยู่รอดปลอดภัยของคนในสังคมและความมั่นคงของชาติ บนเงื่อนไขของการบรรลุเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ใน 3 ประการ คือ ประการแรก การปกป้องและรักษาเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งดินแดน ประการที่สอง การดูแลให้ประชาชนในชาติอยู่เย็นเป็นสุข มีความสามัคคี เคารพซึ่งกัน

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง การจัดการความขัดแย้ง และการสร้างสังคมสมานฉันท์ ไปสู่การบรรลุเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ข้างต้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินพันธกิจที่สำคัญอย่างน้อย 4 ด้าน ประกอบด้วย การเสริมสร้างความมั่นคงภายในชาติ (internal security) การจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี (nonviolent conflict management) การเสริมสร้างความอดทนอดกลั้นทางการเมืองให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคม (political toleration) และการเสริมสร้างความสามารถในการอยู่ร่วมกันของคนในชาติท่ามกลางความหลากหลาย (balance of conformity and diversity)

เมื่อสภาพพัฒนาการเมืองได้วางระเบียบ หลักเกณฑ์ และนโยบายในการทำงานแล้วได้เริ่มดำเนินงานอันเป็นกิจกรรมพัฒนาการเมือง โดยได้ยึดถือยุทธศาสตร์การพัฒนาตามแผนพัฒนาการเมืองและการกิจตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติสภาพพัฒนาการเมือง พ.ศ. 2551 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมาตรา 6 (4) ค ที่ระบุให้สภาพพัฒนาการเมืองส่งเสริมและพัฒนาให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง รวมทั้งดำเนินการเผยแพร่และส่งเสริมจิตสำนึกความเป็นพลเมือง สิทธิ และหน้าที่ของพลเมืองตลอดจนการเรียนรู้ของประชาชน ชุมชน และเครือข่ายในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสมานฉันท์ในความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ภูมินิเวศน์ และวัฒนธรรมรวมทั้งการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี

4. การดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความขัดแย้งในปี พ.ศ. 2551-2555 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อสะท้อนการดำเนินงานและบทบาทการทำงานของสมาชิกสภาพพัฒนาการเมืองทุกคน ที่มุ่งจะพัฒนาการเมืองให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วม และขับเคลื่อนไปสู่กระบวนการประชาธิปไตยอย่างเต็มรูปแบบ การศึกษาจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเวทีสัมมนา การประชุมสามัญและวิสามัญของสภาพพัฒนาการเมือง และการประชุมสัญจรตามภูมิภาคต่างๆ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับสภาพพัฒนาการเมือง หลังจากนั้นจึงนำมาประมวลเข้าด้วยกันเพื่อนามาสร้างเป็นข้อสรุปทั่วไป ในการอธิบายถึงปรากฏการณ์

5. ผลการวิจัย

เพื่อเป็นการสะท้อนการดำเนินงานและบทบาทการทำงานของสมาชิกสภาพัฒนาการเมืองทุกคน จากผลการวิจัยทำให้ได้ข้อสรุปและข้อเสนอแนะโดยย่อ ดังนี้

1. ความขัดแย้งที่แท้จริงในประเทศไทยยังไม่ถูกแก้ไข ปัญหาทางการเมืองเป็นปัญหาหลายเหตุที่ต่อออกมาจากปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม จากการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมของรัฐซึ่งยังคงอยู่ และไม่ได้รับการแก้ไขจนนำไปสู่การใช้กระบวนการทางการเมืองเพื่อเรียกร้องความยุติธรรม ประชาชนตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้นก็จริงแต่ไม่ได้มีอำนาจอย่างแท้จริง การยึดมั่นเพียงการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งเท่านั้น ประชาชนหาได้มีอิสรภาพและจิตสำนึกความเป็นพลเมือง

2. สภาพัฒนาการเมืองเกิดขึ้นจากหลักการคิดที่ว่า ในการปกครองแบบประชาธิปไตยที่เป็นการปกครองโดยตัวแทน (Representative Democracy) นี้ควรจะเพิ่มเติมในส่วนที่ทำให้ประชาชนเข้มแข็งขึ้น ในกระบวนการทางการเมือง เรียกว่า เป็นแบบประชาชนมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ซึ่งเป็นกระแสหลักของการเมืองโลกยุคปัจจุบัน เพื่อจะได้ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และสามารถคุ้มครองสิทธิของตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น การเพิ่มความเข้มแข็งทางการเมืองให้ประชาชนด้วยการจัดตั้งสภาพัฒนาการเมืองนี้ เป็นการพัฒนาจากรากฐานเดิมที่ไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นทางการ สภาพัฒนาการเมืองจึงเป็นความคาดหวังที่จะทำให้การเมืองมีการผสมผสานกันระหว่างการเมืองที่ต้องมีระบบตัวแทน และการเมืองที่เป็นเรื่องของพลเมืองที่จะต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีวิถีชีวิตประชาธิปไตย โดยเฉพาะกระบวนการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชน

3. ตลอดระยะเวลาสี่ปีที่ผ่านมา ผลงานหลักของสภาพัฒนาการเมือง คือ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาธิปไตยในระดับฐานราก หรือ infra-structure ของสังคม เพราะ โครงสร้างรากฐานของสังคมประกอบด้วยคนส่วนใหญ่ที่เสียเปรียบในสังคม การแก้ปัญหาเชิงโครงสร้าง คือ การกระจายอำนาจออกไปให้ทุกภาคส่วนในสังคม ไม่ให้กระจุกตัวอยู่ในมือของคนๆ เดียวหรือตระกูลเดียว ความสมานฉันท์จะเกิดเอง เป็นการดูแลผลประโยชน์ร่วมกัน

สภาพัฒนาการเมืองในปีแรกๆ เริ่มต้นจากการวางรูปแบบในการทำงาน การดึงความคิดจากสมาชิกให้เห็นแนวทางที่ถูกต้อง ส่วนในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของนักการเมือง ก็ได้พยายามร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ อาทิ เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) ศูนย์คุณธรรม สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและวุฒิสภา เพื่อรณรงค์ ประสาน และดึงเอาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเหล่านี้มาลงนามความร่วมมือกัน การสร้างเครือข่ายกับองค์กรประชาคมและหน่วยงานมูลนิธิองค์กรเอกชนต่างประเทศ

การมีชุมชนเข้มแข็งจะช่วยลดความขัดแย้งได้ถ้าประชาชนยืนอยู่บนขาของตัวเอง และไม่ต้องพึ่งผู้อุปถัมภ์ เมื่อไม่ต้องพึ่งผู้อุปถัมภ์ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักการเมือง ก็จะทำให้การปลูกกระตบสร้างสังคมเกื้อกูลซึ่งจะทำได้ยากขึ้น ผลงานของสภาพัฒนาการเมืองไม่ใช่นโยบายประชานิยมแต่เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา ในเรื่องประชาธิปไตยฐานรากและชุมชนเข้มแข็ง เหล่านี้ต้องใช้เวลามากกว่าจะเห็นผลลัพธ์อย่างชัดเจน งานหลักของสมาชิกสภา คือ การลงพื้นที่ คนในพื้นที่ทุกจังหวัดรู้จักสภาพัฒนาการเมือง เป็นการประชาสัมพันธ์ในระดับพื้นที่ในหมู่บ้าน ไม่ได้ทำในระดับชาติ ดังนั้นการสร้างความปลอดภัยแห่งชาติโดยสภา คนภายนอกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับชาติ จึงไม่ได้รับทราบข้อมูลที่เพียงพอ จึงมองไม่เห็นรูปธรรมในเรื่องดังกล่าวเท่าที่ควร ผลงานส่วนหนึ่งของสภา คือ ให้ประชาชนมีความสำนึกในความเป็นพลเมืองมากขึ้นผ่านทางกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สภาพัฒนาการเมืองได้พยายามปลูกฝังให้ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนและมีส่วนร่วมรับผิดชอบการเมืองไทย

4. เมื่อผลงานหลักของสภาพัฒนาการเมืองไปเน้นในเรื่องการสร้างฐานรากประชาธิปไตยให้เข้มแข็ง ดังนั้นสภาพัฒนาการเมืองจึงถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่ามีบทบาทน้อยเกินไป โดยเฉพาะในสภาพที่บ้านเมืองกำลังมีปัญหาและสภาพัฒนาการเมืองให้ความสำคัญค่อนข้างน้อยกับความขัดแย้งในทางการเมืองระหว่างเสถียรภาพ ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเสถียรภาพกับรัฐบาล ซึ่งในเรื่องนี้สภาพัฒนาการเมืองตระหนักเป็นอย่างดีว่าการพัฒนาบ้านเมืองนั้นถ้าความขัดแย้งยังอยู่ก็จะก้าวหน้าลำบาก สภาพัฒนาการเมืองควรสร้างความมั่นคงให้ตนเองก่อน สภาพัฒนาการเมืองจะเน้นการทำงานภาคประชาชน มุ่งเน้นการเมืองภาคพลเมืองให้เกิดความเข้มแข็ง แต่ที่ผ่านมามีบทบาทของสภาพัฒนาการเมืองกลับไปถูกผูกติดกับการเมืองระดับชาติ เช่น การยุติความรุนแรง การไปยุ่งกับการเมืองใหญ่เป็นสิ่งที่สภาพัฒนาการเมืองควรระวังเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเป็นสภาชุดหนึ่งที่เพิ่งเริ่มต้นปฏิบัติหน้าที่ การขับเคลื่อนแนวทางยุติความรุนแรงจะมีทั้งคนที่เข้าใจและไม่เข้าใจ ผลที่ออกมาจะมีทั้งบวกและลบ แม้ภารกิจเรื่องการเสริมสร้างความปรองดองแห่งชาติจะไม่ใช่งานเน้นปลูกฝังในเรื่องการเมืองให้กับชุมชนโดยตรง แต่ก็ทำหน้าที่ที่สภาพัฒนาการเมืองทำได้เคลื่อนไหว ถือเป็นหน้าที่เฉพาะกิจที่สภาพัฒนาการเมืองต้องเข้าไปมีส่วนร่วม แต่อาจจะไม่ให้น้ำหนักมากเมื่อเทียบกับการเมืองภาคประชาชน บทบาทหลักของสภาพัฒนาการเมือง คือ การสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชน เนื่องจากมีทั้งกลุ่มที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาในการทำงานของสภาพัฒนาการเมืองตลอดเวลาที่ผ่านมาสภาพัฒนาการเมืองจึงต้องพยายามวางตัวเป็นกลางให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อไม่ให้ฝักใฝ่กับทั้งสองฝ่าย เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องมากต่อการถูกโจมตีจากแต่ละฝ่าย สภาพัฒนาการเมืองเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยลดความขัดแย้ง เมื่อสมาชิกสภาฯ ลงจัดกิจกรรม (ตัวอย่างเช่นที่จังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดอื่นๆ) ก็จะมีคนเข้าใจมากขึ้นบ้าง ดังนั้นสภาพัฒนาการเมืองจึงเน้นที่การจับการเมืองฐานรากและช่วยกันพยายามสร้างให้เกิดเป็นแบบอย่างที่ดี มีการเผยแพร่ให้พื้นที่อื่นๆ ได้รับรู้ เกิดการนำเอาความรู้และประสบการณ์ไปใช้ก็จะสามารถประสบผลสำเร็จได้

5. จากการดำเนินการวิจัยมาผลงานการสร้างเสริมความปรองดองแห่งชาติที่สภาพัฒนาการเมืองได้กระทำไปแล้วจะไม่สามารถเห็นผลได้อย่างชัดเจนในระยะเวลาอันสั้น และยังมีได้ประสบผลสำเร็จในการจัดการความขัดแย้งและเสริมสร้างความปรองดองแห่งชาติก็ตาม แต่ก็มีหลายข้อจำกัดที่อาจจะทำให้ความแตกแยกนี้ลดลง ความขัดแย้ง เป็นเรื่องความแตกต่างของความคิดทางการเมือง สิ่งหนึ่งที่คนไทยทุกคนในขณะนี้ (มิใช่เฉพาะ สภาพัฒนาการเมือง) สามารถทำได้คือ ไม่ให้ใช้ความรุนแรงทางการเมืองแม้ความแตกแยกอาจยังคงมีอยู่ การมีชุมชนเข้มแข็งอาจจะช่วยได้ถ้าประชาชนยืนอยู่บนขาของตัวเอง และใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์พระประมุข การปลุกกระดมสร้างความคิดสร้างสรรค์จะทำให้ดีขึ้น วิธีแก้ปัญหาก็ให้คนประนีประนอมกันส่วนหนึ่งคือ การทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม ให้คนรู้สึกว่าเขาได้รับเกียรติ ได้รับการยอมรับมากขึ้น เมื่อรัฐมีความเข้าใจในเรื่องประเพณี ศาสนา และช่วยเหลือในเรื่องเศรษฐกิจอย่างจริงจังแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างก็จะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างแน่นอน

6. บทสรุป

ปัญหาเรื่องความขัดแย้งของสังคมและการเมืองไทยนั้น ผู้มีหน้าที่โดยตรงคือ คณะกรรมการสิทธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาโดย สภาผู้แทนราษฎร ที่มีพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ส.ส.บัญชีรายชื่อ พรรคมาตุภูมิ เป็นประธานร่วมกับคณะกรรมการอีก 37 คน ซึ่งล้วนแต่ต้องการทำให้เกิดการปรองดองขึ้นในสังคม ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยอ้างอิงผลศึกษาวิจัยของสถาบันพระปกเกล้าเรื่อง “การสร้างเสริมความปรองดองแห่งชาติ” เมื่อเดือนมีนาคม 2555 ผลการศึกษาของคณะกรรมการสิทธิการ มีดังนี้

1. เหตุการณ์รุนแรงที่เกิดขึ้นเมื่อ เดือนเมษายน – พฤษภาคม พ.ศ. 2553 มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งทางการเมือง และเป็นปัญหาในเชิงโครงสร้างที่เกิดจากการเมือง การปกครอง ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม กฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งทุกด้านอ่อนแอ ขาดประสิทธิภาพ และไม่ปฏิบัติตามหลักนิติธรรม จนนำไปสู่การยึดอำนาจเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549

2. ความขัดแย้งจนนำไปสู่ความรุนแรงเมื่อ เดือนเมษายน – พฤษภาคม พ.ศ. 2553 มิได้เกิดจากเหตุการณ์ใด เหตุการณ์หนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นผลของการกระทำในหลายเหตุการณ์ ตั้งแต่การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) เพื่อขับไล่ “รัฐบาลทักษิณ” ปี พ.ศ. 2548 การรัฐประหารเมื่อ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 การชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (นปช.) การชุมนุมของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย หรือเรียกว่า กลุ่มพันธมิตรภูษาคี หรือ กลุ่มคนเสื้อเหลือง เป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวทางการเมืองในประเทศไทยที่มีบทบาทสำคัญในช่วง พ.ศ. 2548-2552 โดยเป็นการรวมตัวจากหลายองค์กรทั่วประเทศ และได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่าย เพื่อขับไล่ “รัฐบาลสมัคร” และ “รัฐบาลสมชาย” การชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2552 จนเกิดเหตุเมื่อเดือนเมษายน – พฤษภาคม พ.ศ. 2553

3. เหตุความขัดแย้งครั้งนี้แตกต่างจากอดีต เนื่องจากเป็นความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับประชาชน ซึ่งแบ่งออกเป็นกลุ่มเป็นสี จึงต้องแก้ปัญหาที่รากเหง้าควบคู่กับกระบวนการสร้างความปรองดอง แต่กรณีประเทศไทยต่างจากต่างประเทศเพราะเป็นการสร้างความปรองดอง ในขณะที่คู่กรณีและสาเหตุแห่งความขัดแย้งยังดำรงอยู่ ซึ่งอาจเกิดการเผชิญหน้าและนำไปสู่เหตุรุนแรงได้ตลอดเวลา

4. ประเด็นอ่อนไหวที่นำไปสู่การเผชิญหน้าของสังคม ประกอบด้วย (1) การแก้ไขมาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญา (2) การแก้ไขรัฐธรรมนูญ และ (3) การปรองดอง โดยเฉพาะการนิรโทษกรรมผู้เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังมีประเด็นการไต่สวนหาสาเหตุการเสียชีวิตของประชาชนในช่วงเมษายน – พฤษภาคม 2553 ที่อาจนำไปสู่การเผชิญหน้าระหว่างประชาชนกับกองทัพ ประเด็นการชดเชยผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมือง ตามมติ คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2555

5. ผลของความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทย ได้สร้างความเสียหายแก่เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความมั่นคงในระดับอันตรายสูงสุด ทำให้ประเทศขาดความมั่นคงและสูญเสียอำนาจการแข่งขัน จึงจำเป็นต้องสร้างความปรองดองอย่างเร่งด่วน

6. ทุกภาคส่วนของสังคมทั้งรัฐบาลชุดนี้และชุดก่อน ภาคประชาชน และภาคธุรกิจ ต้องการให้ประเทศไทยยุติความขัดแย้ง และสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยเร็วที่สุด

ในประเทศไทย การสร้างความปรองดองในชาติแม้จะกระทำทุกวิถีทางแล้วก็ตาม ทั้งในหลักรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ แต่ก็ไม่ค่อยประสบผลสำเร็จ กลับยิ่งจะสร้างความขัดแย้งเพิ่มขึ้น หัวใจของความปรองดองไม่ใช่อยู่ที่กฎหมายหรือข้อบังคับ แต่อยู่ที่การยอมรับ เป็นการยอมรับกับวิกฤติการเมืองที่ผ่านมา ยอมรับความคิดเห็นของอีกฝ่าย ยอมรับเสียงส่วนใหญ่ของประเทศ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายสูงสุด คือ คืนความสงบสุขให้กับสังคมไทยอีกครั้ง หลายสถาบันทางการเมืองและนักวิชาการมหาวิทยาลัยต่างๆ ก็พยายามหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา สภาพพัฒนาการเมืองก็เป็นอีกสถาบันหนึ่งซึ่งพยายามดำเนินการมาโดยตลอดระยะเวลาสี่ปีเต็ม (พ.ศ. 2551- พ.ศ. 2555) เพื่อร่วมแก้ไขปัญหาวิกฤติใหญ่ของบ้านเมืองในครั้งนี้ แนวทางของสภาคือ การพัฒนาการเมือง การมองไปข้างหน้าเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเกิดขึ้น มากกว่าที่จะหาสาเหตุและปัจจัยของปัญหาที่เกิดขึ้นไปแล้ว โดยได้ดำเนินการไปตามกรอบอำนาจ

หน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และตามศักยภาพที่มีอยู่ทั้งในเรื่องกำลังคนและงบประมาณ เนื่องจากเป็นสภาพที่เพิ่งตั้งขึ้นใหม่ อาจจะยังไม่มีผู้รู้จักมากนัก ดังนั้นในบทต่อไปจึงเป็นการศึกษาถึงประวัติความเป็นมาและบทบาทหน้าที่ของสภาพัฒนาการเมืองโดยสังเขป

7. อภิปรายผล

ข้อค้นพบจากการวิจัย ในครั้งนี้ ที่เด่นชัดคือ การจัดการความขัดแย้งทางสังคมและการเมืองไทยไม่ได้อยู่ที่การจับคู่กรณีฝ่ายตรงข้ามกันมาเผชิญหน้า นั่งคุยกันแล้วปัญหาที่จะหมดไป แต่จะต้องมีกระบวนการที่ต่อเนื่องในการส่งเสริมให้ประชาชน ทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตยชุมชน การประนีประนอมไม่สามารถเปลี่ยนแปลงบางคนได้เพียงชั่วข้ามคืน คนเคยคิดอย่างไรหรือเคยชอบใครก็ยังคงคิดและชอบอยู่อย่างนั้น อาจจะลง “ได้ดิน” ไปชั่วคราวเพราะการรัฐประหาร พอรัฐประหาร “เสื่อมมนต์” ไปก็พร้อมจะประทุขึ้นมาได้อีกทุกเมื่อ นั่นก็คือสูตรการร่างรัฐธรรมนูญใหม่และการเลือกตั้งใหม่ไม่เป็นสาเหตุให้เกิดการปรองดองได้

การเมืองตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการที่ว่ามนุษย์เราก่อนหน้านั้นคิดแตกต่างกัน และมีการกระทำที่ไม่เหมือนกันได้ แต่ต้องยึดผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นหลัก และต้องไม่ต่อสู้ ทำร้ายกัน ทุกประเทศมีปัญหาเรื่องการเมืองทั้งนั้น แต่ขึ้นอยู่กับว่ามีมากหรือน้อย เกิดขึ้นชั่วคราวหรือถาวร และปัญหานั้นก่อให้เกิดความแตกสามัคคีของคนในชาติ หรือจะถึงขนาดรบพุ่งเกิดจลาจลหรือสงครามกลางเมือง อาจจะออกมาในรูปของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ครั้งใหญ่ การจะแก้ไขปัญหาให้หมดไปนั้นขึ้นอยู่กับความรู้ลึกของมวลชนว่าควรจะต้องทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดร่วมกันเพื่อแก้ไขสถานการณ์นั้น งานวิจัยเรื่องนี้จึงเกิดขึ้นมาได้ จดจูนี่โดยอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าคนไทยทุกคนมีศักยภาพ มีความสามารถที่จะแก้ไขปัญหาเรื่องความแตกแยกในสังคมไทยได้ ทุกคนทำหน้าที่ในส่วนของตนเองให้ดีที่สุด สภาพัฒนาการเมืองก็ตระหนักเป็นอย่างดีว่า ถ้าการแตกแยกนี้ยังอยู่ก็จะทำให้บ้านเมืองเดินไปไม่ได้ลำบาก ไม่สามารถพัฒนาการเมืองได้ ในส่วนของประชาชนไทยทุกคนนั้น สามารถมีส่วนร่วมช่วยการเมืองได้โดยยึดหลักเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เข้าใจ การสร้างคนให้เข้าใจการเมือง ต้องสร้างจิตสำนึกในทางการเมืองซึ่งต้องสร้างตั้งแต่วัยเด็ก เริ่มต้นที่ฐานราก คือ เด็กและเยาวชน โดยเริ่มจากสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และพัฒนาสู่การเรียนรู้ในชุมชน การเน้นย้ำให้ประชาชนได้มีความรู้ ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น เมื่อเข้าใจมากขึ้นก็จะทำให้ประชาชนมีเหตุผลและมีความกระตือรือร้นมากขึ้นในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เมื่อยึดมั่นในหลักประชาธิปไตยก็จะไม่นิยมการใช้ความรุนแรง และร่วมสร้างบรรยากาศการปรองดอง

เข้าถึง การส่งเสริมปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรม โดยกำหนดพื้นที่ต้นแบบเพื่อหนุนเสริมการทำงานของภาคประชาชน ทั้งระดับหมู่บ้านและตำบล การหนุนเสริมเครือข่ายที่จะนำเอาศักยภาพภายในที่มีอยู่แล้วในเรื่องการจัดการความขัดแย้ง และการสร้างสังคมสมานฉันท์มาขับเคลื่อนแทนการแก้ไขปัญหาโดยระบบการเมือง และการใช้อำนาจทางการเมืองการทหารอย่างที่เป็นกันอยู่

พัฒนา สร้างหลักสูตร “จิตสำนึกพลเมือง” ทั้งสำหรับเด็ก เยาวชน และประชาชน ให้รางวัลยกย่องชุมชนที่มีการเมืองภาคพลเมืองที่เข้มแข็ง ตลอดจนการจัดกิจกรรมยกย่องนักการเมืองดีเด่น เพื่อให้เกิดการยกย่องในสิ่งที่ดีงาม

เมตตา สร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการอยู่ร่วมกัน และใช้หลักเข้าใจ เข้าถึง พัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไม่ใช่เฉพาะแต่ปัญหาเรื่องความปรองดองแห่งชาติ แต่ทุกปัญหาของการเมืองไทย ก็จะหมดไป หรือลดลง

อย่างแน่นอน การหวนกลับมารักประเทศของตนที่ยังมั่นคง นำอยู่ และมีสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นหลักยึดและรวมหัวใจของคนไทยทั้งชาติให้มีความสุขสถาพรในแผ่นดินเกิดนี้ตลอดไป

8. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ในการดำเนินงานของสภาพัฒนาการเมืองควรจัดลำดับความสำคัญและมุ่งเน้นยุทธศาสตร์ในการดำเนินการให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม
2. ควรกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประชาธิปไตยจากระดับฐานราก โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น การส่งเสริมกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้มแข็งทางการเมืองอย่างแท้จริง การสร้างความเป็นธรรม การกระจายรายได้ การจัดเวทีสาธารณะ ซึ่งเป็นกลไกในการขับเคลื่อนประชาธิปไตยโดยภาคพลเมืองแบบมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อผลักดันการพัฒนาประชาธิปไตยสู่ระดับจังหวัดและระดับประเทศ
3. สภาพัฒนาการเมืองควรใช้ยุทธศาสตร์การดำเนินงานเชิงพื้นที่ แบ่งออก เป็นระดับจังหวัด ระดับกลุ่มจังหวัด และระดับชาติ โดยมีการสร้างกลไกการพัฒนาการเมืองระดับจังหวัดที่ถาวรและยั่งยืน จัดให้มีสมาชิกพัฒนาการเมืองระดับจังหวัด และระดับกลุ่มจังหวัด และระดับชาติ ซึ่งเวทีสมาชิกควรประกอบด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน
4. ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานในระดับพื้นที่ และเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อนำข้อมูลและผลการดำเนินงานมาใช้ในการวางกรอบการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน รวมทั้งควรบูรณาการการทำงานร่วมกันในระดับพื้นที่โดยการสร้างทีมงานภาคีเครือข่ายให้ได้อย่างเป็นรูปธรรม
5. สภาพัฒนาการเมืองควรมียุทธวิธีการดำเนินการเดียวกันในทุกภูมิภาค แต่ให้พิจารณาในหลักการปฏิบัติให้มีความเหมาะสมตามสภาพสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น โดยการบูรณาการเชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน ในระดับพื้นที่ ระดับตำบล และระดับจังหวัด สภาพัฒนาการเมือง ควรมุ่งเน้นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเมืองระดับท้องถิ่น การสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองของภาคประชาชน และการสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการบริหารและการจัดการ

- 1) สภาพัฒนาการเมือง ควรต้องประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น ควรปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายสื่อต่างๆ ควรมีการรวบรวมเอกสารผลงาน โครงการและกิจกรรมต่างๆ มาจัดเป็นฐานข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อที่จะได้นำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งกับสภาพัฒนาการเมือง หน่วยงานภายนอก ตลอดจนประชาชนทั่วไป การปรับปรุงวิธีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ของสภาพัฒนาการเมืองให้เป็นที่ไปในเชิงรุกมากยิ่งขึ้น ผ่านช่องทางสื่อที่มีความหลากหลาย ตลอดจนเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสภาพัฒนาการเมืองให้ทั่วถึงกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น เมื่อคนรู้จักมากขึ้น ไปติดต่องานที่ใดคนก็ให้ความร่วมมือและศรัทธา และจะมีผู้มาใช้บริการมากยิ่งขึ้น เช่น เมื่อเกิดความขัดแย้งรุนแรงทางการเมือง ก็จะทำให้เกียรติและความไว้วางใจให้สภาพัฒนาการเมืองเข้ามาช่วยเหลือแก้ไขปัญหา

2) ในบางพื้นที่การจัดเวทีของสมาชิกสภาพัฒนาการเมืองเป็นการพูดคุยกันในหมู่ภาคประชาชนกันเองมากกว่า แต่ประชาชนยังอยากร่วมเวทีในลักษณะที่ได้มีโอกาสพบผู้แทน สภาพัฒนาการเมืองมีการเปิดเวทีจำนวนมาก แต่กลุ่มเป้าหมายก็ยังเป็นคนกลุ่มเดิมๆ คนที่มีปัญหาเป็นหัวหอกความขัดแย้งของกลุ่มเสื้อสีก็ไม่เข้าร่วมเสวนา คนที่เข้าก็เป็นคนที่ไม่มีปัญหา แต่สภาพัฒนาการเมืองก็พยายามอย่างที่สุดที่จะสร้างพื้นที่ของการอภิปราย พูดคุยหารือ แลกเปลี่ยนความเห็นสำหรับบุคคลที่ยังไม่มีช่องทางการสื่อสารหรือพื้นที่สาธารณะ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีความเข้าใจร่วมกัน หลังจากนั้นก็จะผนึกกำลังกันทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนกลุ่มคนที่มีความเห็นต่างๆ กันไปสู่ความปรองดองแห่งชาติต่อไป

9. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยการจัดการความขัดแย้งทางสังคมและการเมืองไทย ช่วง พ.ศ. 2551-2555 ทางผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะมีการนำไปต่อ ยอดการวิจัยต่อไปทั้งในเรื่องของการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองของประชาชน ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความขัดแย้ง และปัจจัยที่มีผลต่อความสัมฤทธิ์ในการขจัดความขัดแย้ง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- วันชัย วัฒนศัพท์. (2550). ความขัดแย้ง: หลักการและเครื่องมือการแก้ปัญหา. พิมพ์ครั้งที่ 3. ขอนแก่น: ศิริภรณ์อ้อฟเซ็ท.
- อุไรวรรณ ธนสถิต. (2556). บทบาทของสภาพัฒนาการเมืองกับการเสริมสร้างความปรองดองแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- สรวิศ ลิ้มปรีงมี. (2550). การจัดการความขัดแย้งกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท: ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท. กรุงเทพฯ: สำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2540). ความขัดแย้ง: การบริหารเพื่อสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: ดันอ้อแกรมมี.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2553). รายงานประจำปีสภาพัฒนาการเมือง 2551-2552. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2554). รายงานประจำปีสภาพัฒนาการเมือง 2552-2553. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า.
- Filley, Alan C. (1975). *Interpersonal Conflict Resolution*. Glenview, Illinois: Scott, Foresman.
- Thomas, K. W. (1976). *Conflict and conflict management*. in M. Dunnette (ed.). *Handbook of industrial and organization psychology*. Chicago: Rand Mc Nally.
- _____. (1987). *Thomas- Killmann Conflict Mode Instrument*. New York: Xicom.